

van al 't moois doorgebracht en ik hoop ook andere lezers van dit blad door mijn opstelletje een prettige botanische wandeling te hebben aangewezen. Natuurlijk in het vertrouwen, dat de mooie en voor deze streek zoo zeldzame planten

veilig zullen zijn voor schendende handen. Natuurvrienden zorgen immers ook voor 't genoeg van anderen en niet alleen voor hun herbarium.

Kampen.

J. BOLDINGH.

Boeken voor Natuurvrienden.

Zaaien en Planten, door HUGO DE VRIES, Hoogleeraar aan de Universiteit te Amsterdam. Met Afbeeldingen. Bij Tjeenk Willink & Zoon te Haarlem. Ingen. f 2.20.

Dit merkwaardig boek met zijn bescheiden titel is een waar schatkistje voor ieder, die ook wat begeert te weten van de tegenwoordige botanische wetenschap, en die eens zien wil, waarin de moderne botanie met de groote en nobele vraagstukken van den dag samenhangt.

„Zaaien en Planten” heet het, en toch is 't geen werk speciaal voor landbouwers en tuinlui geschreven, ook is 't geen kinderlectuur, al is de taal zoo helder als glas, evenmin heeft de schrijver het bestemd voor onze Nederlandsche botanici, die hebben stellig alle opstellen al in de laatste jaargangen van *Het Album der Natuur* gelezen en herlezen, doch met de uitgave er van als geheel, als bundel, wendt Prof. De Vries zich tot alle beschaafden in ons land; 't wordt tijd, dat elk ontwikkeld mensch eens kennis neme van de taak, die de wetenschappelijke botanie op zich genomen heeft in 't belang der menschheid.

Volmaakt duidelijk, ook voor hen, die aan botanie weinig of niet gedaan hebben, eenvoudig van taal en zaakrijk tevens is elk van de twintig opstellen van dezen bundel; van 't begin tot het eind hoogst belangwekkende, zeer aangename lectuur.

Het eerst „Eenheid in Veranderlijkheid” is de rede den 8sten Januari 1898 door den schrijver uitgesproken als Rector Magnificus der Universiteit van Amsterdam en sedert in 't Fransch en Engelsch vertaald. Dan volgen nog zes opstellen, die als een uitbreiding en illustratie kunnen gelden voor het eerste en die, hoewel nog maar zwakjes (de schrijver noemt zich zelf blijkbaar zoo ongaarne) eenigszins doen begrijpen, wat voor nuttige, ernstige en geduldige arbeid daar ginds in den Hortus te Amsterdam, op de voor 't publiek niet toegankelijke plekjes en in die geheimzinnige metaalgazen kooien, dag aan dag wordt verricht.

De tweede rubriek behandelt vijf onderwerpen uit de Levensleer der planten: Over de schadelijkheid van gas voor planten; Levensduur van zaden; Over de beweging van 't water in planten; Planten en Slakken, en Vogellijm.

Daarna komen vijf opstellen, die het praktische deel van 't boek genoemd kunnen worden o. a. over: Boschbeplanting der duinen, en Aardbeziën onder glas. En ten slotte nog drie, waar de natuurlijke historie weer bijna uitsluitend als scientia amabilis optreedt. Moge één er van: „Het kunstmatig veen in den Hortus te Amsterdam”, velen die een diergaarde en een plantentuin bezoeken om de dieren en planten, ter rechter tijd in herinnering brengen, dat de weg naar Artis vlak langs den Hortus leidt. En moge deze bundel spoedig gevolgd worden door menig ander, met verzamelde opstellen van Profesor Hugo de Vries; men komt er zoo licht niet toe, afgesloten jaargangen van een tijdschrift te gaan lezen. Menigeen zal gaarne zoo'n boekje met opstellen op den hanger hebben, naast en tusschen die van onze tegenwoordige literatoren en historici, want daar is zijn plaats, om in vrije oogenblikken weer eens gauw even een mooi hoofdstuk te kunnen lezen en overdenken. H.

D. TER HAAR. Onze Vlinders. Met 50 platen in kleuren-druk en ca. 1300 afbeeldingen bewerkt naar Fr. Berge's Schmetterlingsbuch (8ste Druk). (Verschijnt in 14 afl. à f 1 bij Thieme te Zutphen).

Al is pas de eerste aflevering verschenen, wij durven dit boek gerust een prachtwerk noemen en 't aanbevelen, want wij hebben den 8sten druk van Berge's Schmetterlingsbuch waarnaar het bewerkt wordt, de platen worden er op den duur volstrekt niet minder op. Wat dit boek voor Nederlandsche liefhebbers begeerlijk maakt en wat het een aanwinst doet zijn voor de natuurstudie in ons land, dat is de Nederlandsche tekst geschreven door den heer Ter Haar, veler onzer lezers stellig bekend door zijn Handboek voor den Verzamelaar van Vlinders.

De bewerker geeft eerst een zeer uitvoerige inleiding over het leven van den vlinder, en alles wat een ernstig liefhebber, verzamelaar of niet, er van dient te weten; een groote aanwinst, die het boek veel waarde geeft voor de studie, dat zijn de notities bij elken vlinder, die in ons land is waargenomen, en bij die, welke dicht langs onze grenzen zijn aangetroffen en derhalve nog kunnen waargenomen worden. Behalve de beschrijving, de voederplant van de rups en den vliegtijd geeft de schrijver pagina en deel aan, waar men lectuur over het dier vinden kan in Snellen, Sepp, Rösel en Oudemans en bovendien de vindplaatsen in ons land. Door deze bijschriften verdient Ter Haar's bewerking stellig de voorkeur boven het oorspronkelijke werk, ook voor hen, voor wie de vreemde taal geen bezwaar is; ik ten minste zou mij stellig het Deutsche werk niet aangeschaft hebben, indien ik geweten had, dat er zoo spoedig een Nederlandsche bewerking van zou verschijnen.

Nu zullen er ongetwijfeld foutjes, misschien wel vergissingen of leemten voorkomen in de opgaven van den heer Ter Haar, vooral wat 't waarnemen der dieren in Nederland betreft, maar dit is onvermijdelijk in een werk als dit en neemt van de waarde er van voor een liefhebber, zelfs al is hij geen beginner meer van de vlinderstudie, weinig af. Trouwens zoo heel veel zal er niet aan ontbreken, te oordeelen naar de namen van hen, (we noemen er alleen maar van Dr. J. Th. Oudemans en Joh. de Vries, omdat wij de verzameling van deze heeren gezien hebben), die volgens 't voorbericht aan den schrijver inlichtingen verschaft hebben omtrent de nog niet in druk verschenen opgaven van vindplaatsen in ons land. Indien een vlinderverzamelaar meent aan de opgaven iets te kunnen toevoegen of de juistheid in twijfel te moeten trekken, en hij zendt zijn opmerkingen aan den Schrijver dan zal deze er stellig blij mee zijn, vooral wanneer het exemplaar in kwestie ter staving van een of ander feit of ter verifieering van een lastige determineering er bij wordt gevoegd. De zender kan er op rekenen, zijn exemplaar terug te krijgen, met alle inlichtingen, die hij wenscht en die de schrijver geven kan. De heer Ter Haar staat bekend als iemand, die veel voor zijn lievelingsstudie over heeft en met genoeg moeite er voor doet.

Stellig zouden velen met ons liever ook oorspronkelijk Nederlandsche platen gezien hebben, maar dit is een vrome wensch; daartoe moet de belangstelling in natuurstudie in ons kleine landje nog veel, veel grooter worden. Toch is het aantal natuurvrienden al wel zoo aanzienlijk, dat wij den heer Ter Haar veel succes van zijn werk durven voorstellen. H.

De bloem en Hare Geheimen, door Dr. H. J. C. CALKOEN.
Uitgave van C. A. J. van Dishoek te Amsterdam f1.50.

Dit werk zal er stellig weer veel toe bijdragen de bloemenstudie aan te wakkeren en gaande te houden, evenals de Planten-atlas van den zelfden schrijver. Beknopt en duidelijk geeft de heer Calkoen, met tal van voorbeelden, en geholpen door een groot aantal afbeeldingen van bloemen-details, een overzicht van de bloemenbiologie. In 't eerste hoofdstuk wordt den lezers de noodige morphologische kennis van de bloemdeelen aangebracht, in 't tweede de bijzonderheden van de bevruchting. Het derde deel begint met de eigenlijke bloemenbiologie; het heet Bestuiving en behandelt achtereenvolgens, na een historisch overzicht; zelf- en kruisbestuiving, windbloemen en insectenbloemen. In 't 4de hoofdstuk wordt de betrekking tusschen planten en insecten uiteengezet. Daarop volgen nog 80 voorbeelden van bestuiving bij inlandsche bloemen, een bloeikalender en ten slotte nog als toegift:

De bestuiving en de praktijk der imkers; het kweken en uitzaaïen van planten voor honinggewin.

Het is een heel stuk werk; en een goede inleiding in de biologie voor allen die belangstellen in 't bloemenleven, 't verscheen reeds in kleine brokjes in het Tijdschrift voor Land- en Tuinbouw, Nat. Historie, Schoolwandelingen en Heimatkunde. „De Natuur in” Red. P. Teunissen; doch ook hen, die het daarin lazen, zal stellig de schrijver een genoeg doen hebben met de uitgave in boekvorm, vooral daar het tevens een uitbreiding is geworden.

H.

Op Excursie, Jaarboekje voor Natuurvrienden door P. Teunissen. Bij denzelfden uitgever. 40 ct.

Dit boekje, vermeld op 't omslag van 't vorige ontvingen wij niet ter kennismaking; doch hetgeen wij er over hoorden en lazen en de naam van den schrijver doen ons

verwachten, dat het een bruikbaar en handig ineengezet boekje zal zijn. Wellicht komen wij er later op terug.

H.

Uitstapjes op Tuinbouwgebied door G. A. Kuijk, Hoofdredacteur van het Nederlandschen Tuinbouwblad. — Te Arnhem bij A. L. van der Meer. — Te bekomen franco thuis f1,25, toe te zenden aan den schrijver te Arnhem.

Beschrijvingen van kweekerijen, buitenplaatsen, hortussen parken en plantententoonstellingen door een zaakkundige, die ze persoonlijk bezocht, ze met het oog van een kenner bekeken en met de warme belangstelling van een vakman doorwandeld heeft.

't Is niet precies het genre van dit blad; wij vereeren vooral de heerlijke *wilde* natuur. Maar evenals de heer Kuijk op menige plaats toont, een open oog te hebben, voor de flora voor dijkbermen en grasvelden, voelen wij voor zijn tropische orchideeën en boomvarens. Trouwens gelijk er maar één natuur is, is er eigenlijk maar één natuurliefde. Onze lezers weten ook wel, hoe reeds meer dan eens in dit blad een cultuurplant een beurt heeft gehad.

Met genoegen hebben wij het werkje doorgelezen, en daarbij de kundige tuinlui, de plantlievende bezitters van buitenplaatsen, de ondernemende kweekers, de smaakvolle leiders van tentoonstellingen bewonderd en soms benijd, en we twijfelen niet, of ieder, die eenige belangstelling heeft voor tuinbouw, zal bij de lezing hetzelfde doen.

Nu en dan wordt men verrast door de mededeeling van een feit, dat alleen aan de ingewijden bekend kan zijn. Hoe bijvoorbeeld op de Gentsche tentoonstelling tal van mooie nummers prijken, die men in de kweekerijen der inzenders daarvoor noch daarna zal vinden: 't is aangekocht of geleend goed, dat de eer der firma op de tentoonstelling moet ophouden.

Niet echter dat de Belgische kweekers maar voor de leus meedoen. Wij lezen o. a. van het etablissement Sander te Brugge (een stad met \pm 200 kweekers), dat 84 kassen van 40 tot 70 M. lengte en 5 tot 8 M. breedte bevat en orchideeën bij honderden tegelijk verkoopt. Tal van verzamelaars zijn in Midden-Amerika voor dit huis werkzaam.

Doch ik wil niet meer aanhalen, maar wensch het werkje belangstellende lezers toe.

J. J.

Vragen en Korte Mededeelingen.

Haagsche Zoölogisch-Botanische Vereeniging.

Deze vereeniging, die in 1898 opgericht is, stelt zich ten doel de studie der Plant- en Dierkunde en de bestudeering der Flora en Fauna in de omstreken van den Haag.

Zij, die wenschen toe te treden tot deze vereeniging, kunnen zich schriftelijk wenden tot den president:

H. A. A. VAN DER LEK,

Laan v. Meerdervoort 236

of tot den Secretaris-Penningmeester:

J. D. NINCK BLOK,

Heemskerkstraat 6.

Ratten en eieren.

In aansluiting met het opstel van Mej. Kriebel in de laatste aflevering van „De Levende Natuur,” kan ik U het volgende mededeelen, dat ik van een kennis van mij vernam, en m. i. een duidelijk bewijs is, dat ook de ratten wel tot de „vernunftige dieren” mogen gerekend worden. Beide te melden handelingen, die ik al eens gelezen had, zijn door mijn zegsman zelf waargenomen; n.l. hoe de ratten het aanleggen, le een ei en 2e koren te vervoeren.

Het eerste werd door de samenwerking van twee ratten verricht. De eene rat pakte het ei tusschen zijn pooten vast, en kon in dezen toestand natuurlijk moeilijk loopen. Daarom was de hulp der tweede rat noodig. Terwijl de eerste op haar rug ging liggen, greep de andere haar met den bek bij den staart vast en sleepte haar zoo naar haar hol.

Ook het vervoeren van koren geschiedde op een zeer eigenaardige wijze. Daartoe drong de rat haar lichaam achterwaarts in het koren, zoodat de korrels tusschen de haren kwamen, daar deze naar achteren zijn gericht. Dan drukte ze de haren stijf op het lichaam, waardoor de kor-